

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет Педагогіки, психології та мистецтв

Кафедра дошкільної та початкової освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

с.п.с. д. пед. наук Н. В. Котелянець

« 19 » серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 22 Методика навчання освітнього напрямку «Мовлення дитини»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

(шифр, назва галузі)

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»

(назва)

Форма навчання денна, заочна

(денна, заочна,)

2024 – 2025 навчальний рік

«Мовлення дитини»

розроблена на основі освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта»,
(назва ОПП)
навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня першого
(бакалаврського) рівень вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта
(шифр і назва спеціальності)

URL: <http://surl.li/pmhclw>

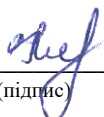
Розробники: Горська О. О., доцент кафедри дошкільної та початкової освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент _____

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри дошкільної та
початкової освіти

Протокол від «19» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти

(підпис)

Н. В. Котелянець

(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни Методика навчання освітнього напрямку
«Мовлення дитини» для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта за першим
(бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені Володимира Винниченка, 2024.
– 31 с.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – не передбачено	Спеціальність: <u>012 Дошкільна освіта</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5	Освітня програма: <u>Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Дошкільна освіта</u> (шифр і назва)	Лекції	
		24 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		26 год.	8 год.
		Лабораторні – не передбачені	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		70 год.	106 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
Вид контролю:			
Екзамен	Екзамен		

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Методика навчання освітнього напрямку «Мовлення дитини» – прищепити майбутнім вихователям практичні навички та вміння розвитку рідного мовлення у дітей в усіх його мовних аспектах: виховання правильної звуковимови, збагачення словника, формування граматичної правильності мовлення, розвитку зв'язного мовлення; залучення студентів до активної навчально-мовленнєвої та пошуково-дослідної діяльності, котра стимулює до впровадження нових методичних технологій розвитку та навчання дошкільників рідної мови.

Майбутній вихователь мусить не тільки досконало опанувати теоретичними положеннями методики, знайти прийоми, методи, засоби розвитку мовлення, а й набути практичних умінь та навичок творчого їх застосування.

Це потребує від вихователя постійного творчого пошуку, вміння аналізувати, зіставляти, знаходити найефективніші й найраціональніші шляхи розвитку мовлення дітей, залучати їх до активної пізнавально-мовленнєвої діяльності.

Завдання – озброїти майбутніх вихователів теоретичними знаннями й практичними вміннями, за допомогою яких вони зможуть досягти високого рівня навчання дітей рідної мови.

Основними завданнями курсу є:

- викликати інтерес і творче ставлення студентів до вивчення курсу;
- розкрити теоретичні засади навчання і розвитку мовлення дошкільників;
- на науково-педагогічній основі розкрити систему мовленнєвого розвитку дітей від народження до шести років; розкрити закономірності засвоєння дітьми рідної мови;
- ознайомити майбутніх педагогів з програмою, завданнями та змістом навчання дітей рідної мови в дошкільних закладах;
- озброїти студентів практичними вміннями та навичками роботи з дітьми щодо навчання їх рідної мови;
- розкрити найефективніші методи, прийоми, форми розвитку рідного мовлення дошкільників;
- ознайомити з діагностичними та корекційними методиками мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку;
- ознайомити студентів з передовим педагогічним досвідом роботи з вивчення рідної мови у дошкільних закладах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

загальні	фахові
<p>КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.</p> <p>КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p>	<p>КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.</p> <p>КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).</p> <p>КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.</p> <p>КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).</p> <p>КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.</p> <p>КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.</p> <p>КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.</p> <p>КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати</p>

потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

ПР-01. Розуміти та визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи та засоби, що використовуються у роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки й специфіку освітнього процесу та розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР-08. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПР-09. Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.

ПР-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПР-16. Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПР-22. Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ/змістовий модуль I.

Методологічні та теоретичні основи розвитку мовлення дітей

Тема 1. Теоретичні основи методики розвитку та навчання дітей рідної мови

Методика навчання освітнього напрямку «Мовлення дитини» як наука. Предмет і об'єкт методики навчання освітнього напрямку «Мовлення дитини». Основні завдання курсу. Взаємозв'язок теоретичної і практичної частин науки. Специфіка та мета курсу.

Наукові основи методики навчання освітнього напрямку «Мовлення дитини»: філософські, фізіологічні, психологічні, лінгвістичні, дидактичні.

Філософські основи: вчення про виникнення мови, зв'язок розвитку мовлення і мислення.

Фізіологічні основи: вчення фізіологів про взаємозв'язок I і II сигнальних систем; про становлення мови дітей та три основних форми тимчасових мовних зв'язків (словесний подразник → безпосередня дія; безпосередня дія → словесна відповідь; словесний подразник → словесна відповідь); про особливості утворення мовних рефлексів дітей та п'ять етапів розвитку мовлення дошкільника.

Анатомо-фізіологічні передумови будови мовних центрів (центр Верніке – центр сприймання мови на слух, розуміння мови; центр Брока – мовно-руховий центр; центр Дежеріна – центр управління писемною мовою).

Психологічні основи: вчення психологів та психолінгвістів про розвиток мовних функцій та усвідомлення мови дітьми; про структуру мовної діяльності; становлення внутрішнього мовлення; мовні функції (комунікативну, сигніфікативну, емоційного впливу) та психологічні аспекти розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку, становлення ситуативного та контекстного мовлення. Вчення психологів і психолінгвістів про раннє усвідомлення дитиною звукового складу рідної мови.

Лінгводидактичні основи: мовознавство та лінгвістика як теоретична основа методики розвитку навчання рідної мови.

Дидактичні основи: загальнодидактичні принципи, власно-методичні принципи навчання дітей рідної мови, часткові методичні принципи.

Методи наукових досліджень у методиці навчання освітнього напрямку «Мовлення дитини», теоретичний та емпіричний їх характер. Характеристика теоретичного вивчення положень, вивчення документації, узагальнення передового педагогічного досвіду; спостереження, бесіди, експерименту.

Становлення та розвиток методики розвитку та навчання дітей рідної мови як науки

Я. А. Коменський про роль дошкільного виховання та розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Значення робіт Я. А. Коменського «Велика дидактика», «Материнська школа», «Чуттєвий світ у картинках».

Розвиток дошкільного виховання і навчання у першій половині XIX ст. Вчення про рідну мову К. Д. Ушинського. Значення праць «Рідне слово», «Дитячий світ», «Керівництво до «Рідного слова» для вчителів і батьків».

Розвиток методики навчання дітей рідної мови в першій половині XX ст. на Україні: І. Огієнко про «Рідномовні обов'язки»; О. Ольжич про національне виховання українського дошкільця.

Теорія дошкільного виховання С. Русової, погляди на мовну освіту дітей дошкільного віку в Україні: єдність біологічного і соціального в мовленнєвому розвитку дітей; форми і методи навчання дітей рідного мовлення.

В. О. Сухомлинський та його лінгводидактичні погляди. Книга «Серце віддаю дітям». В. О. Сухомлинський про навчання рідної мови дітей 6-річного віку.

Тема 2. Завдання, зміст та засоби розвитку мовлення дітей

Завдання розвитку мовлення дітей. Характеристика завдань мовленнєвого розвитку діючих програм розвитку дитини дошкільного віку. Основні завдання з виховання звукової культури мовлення дітей, розвитку словника, формування граматичних умінь, розвитку умінь

комунікативного мовлення, навчання елементів грамоти, роботи з дитячою книжкою; ознайомлення з художньою літературою.

Засоби навчання дітей рідної мови: організація спілкування дітей у різних видах діяльності (навчальній, ігровій, трудовій, побутовій); сприймання різних видів зображувального мистецтва; використання технічних засобів; ознайомлення з художньою літературою; зразкове мовлення вихователя. Вимоги до мовлення вихователя. Умови успішного розвитку мовлення дітей: гігієнічні умови; правильна мова оточуючих; змістовність дитячого життя; забезпечення різноманітної мовної практики; зв'язок слова з образом; наявність посібників з розвитку мови. Вимоги до мовлення дітей.

Тема 3. Методи, прийоми та форми навчання дітей рідної мови

Характеристика методів розвитку та навчання дітей рідної мови. Класифікація методів за джерелом одержання знань: наочних (спостереження, екскурсії, огляди-екскурсії, розглядання предметів, картин, перегляд діафільмів, кінофільмів, телепередач, дидактичні ігри з наочністю), словесних (читання, розповідання художніх творів, заучування віршів, бесіди, розповіді дітей, переказ), практичних (словесні дидактичні вправи, ігрові методи, елементарні досліди, моделювання).

Класифікація прийомів розвитку мовлення дітей. Будова класифікації залежно від місця в них наочності та емоційності. Характеристика наочних (показ картинки, іграшки, предмета, руху або дії, показ артикуляції звуків), словесних (мовний зразок, запитання, пояснення, вказівка, оцінка дитячого мовлення) та ігрових прийомів (створення ігрової ситуації, виконання ігрових дій, звуконаслідування, загадкова інтонація голосу, використання жартів, елементи дидактичної гри, гри-драматизації).

Характеристика форм навчання рідної мови дошкільників. Навчання рідної мови на заняттях. Типи занять за дидактичною метою (повідомлення нових знань, закріплення, використання набутих знань, умінь і навичок, узагальнення і систематизації отриманих знань, підсумкові, контрольні, комбіновані), за кількістю дітей (фронтальні, групові, індивідуально-групові, індивідуальні), залежно від структури заняття (комплексні, комбіновані, тематичні). Частота і тривалість їх проведення. Методика проведення занять з розвитку мовлення у дошкільному закладі. Дидактичні вимоги до проведення занять.

Тема 4. Особливості розвитку мовлення дітей на різних вікових етапах

Характеристика розвитку мовлення дітей раннього віку

Значення розвитку мовлення у психічному становленні дитини. Особливості домовленнєвого періоду розвитку дитини *першого року життя*: мовне дихання, голосові реакції (плач, крик, пихкання, гуління, лепет тощо), артикуляція звуків, мовне наслідування. Основні завдання, зміст та шляхи мовного розвитку дітей першого року життя. Методика проведення ігор-занять з розвитку мовлення. Використання картинки й художньої літератури в роботі з дітьми першого року життя.

Особливості розвитку мовлення дітей *другого року життя*. Базисна характеристика розвитку мовлення дітей (неправильна вимова, вживання спрощених, скорочених слів). Зміст і завдання розвитку мовлення дітей на другому році життя. Збагачення словникового запасу, оволодіння граматичними формами. Методика проведення занять з дітьми на другому році життя.

Зміни у мовленні дітей на *третьому році життя*. Ускладнення змісту і структури мови. Недоліки мовлення трьохрічних дітей. Спілкування як важлива умова розвитку активного мовлення дітей. Базисна характеристика розвитку мовлення дітей. Зміст і завдання розвитку мовлення дітей третього року життя. Методика розвитку мовлення дітей третього року життя.

Особливості розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку. Характеристика особливостей звуковимови, словника і граматичної правильності мовлення, ситуативність мовлення. Мовлення як засіб спілкування. Базисна характеристика мовлення дітей 4 років.

Характеристика мовлення дітей середнього дошкільного віку. Досягнення мовленнєвого розвитку: мовленнєва активність, нестійкість вимови, словотворчість, допитливість (чомучки); провідний вид спілкування; специфіка засвоєння словника і граматичної правильності мовлення; співвідношення ситуативного і контекстного мовлення; поява нових

типів зв'язного мовлення. Базисна характеристика мовлення дітей 5 років.

Характеристика мовлення дітей старшого дошкільного віку (6-7 рік життя).
Досягнення в розвитку мовлення дітей: звукової культури мовлення, словникового запасу, граматичних навичок та зв'язного мовлення. Провідний вид спілкування. Базисна характеристика мовлення випускника дошкільного закладу.

Розділ / змістовий модуль II.

Методика розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови

Тема 1. Теорія і технологія виховання звукової культури мовлення дітей дошкільного віку

Поняття звукової культури мовлення. Характеристика компонентів звукової культури: артикуляції звуків, дикції, фонетичної та орфоепічної правильності мовлення, мовного дихання, сили голосу, фонематичного слуху. Характеристика засобів інтонаційної виразності мовлення: мелодики, темпу, ритму, тембру, фразового та логічного наголосів.

Завдання та зміст роботи з виховання звукової культури мовлення: формування правильної вимови звуків, формування дикції; робота над орфоепічною правильністю; формування правильної вимови слів, дотримання словесних наголосів; формування темпу мовлення, якостей голосу; розвиток мовного слуху та мовного дихання; виховання мовної виразності; виховання культури спілкування.

Характеристика форм роботи з виховання звукової культури мовлення. Типи занять (комплексні, тематичні); форми роботи (індивідуальні, групові, фронтальні).

Формування звукової культури мовлення у повсякденному житті та поза заняттями (артикуляційні вправи, ігри-драматизації, музичні заняття, свята, розваги). Використання народних ігор-забав.

Методи формування звукової культури мовлення: дидактичні ігри і вправи, настільно-друковані ігри, рухливі та хороводні ігри, дидактичні розповіді, метод розгляду картин, використання художньої літератури (оповідань, віршів, чистомовок, скоромовок, лічилок), інсценізації та драматизації.

Прийоми формування звукової культури мовлення: зразок правильної вимови, показ артикуляції звуків; коротке або розгорнуте пояснення; підкреслена вимова; образне називання звуків («живі звуки»); використання ігрових сюжетів та ігрових прийомів; рольові ігри; прийоми імітації (пряма, відображена та сумісна імітація); доручення; оцінка відповіді дитини.

Методи і прийоми для розвитку мовного дихання, фонематичного слуху, вироблення інтонаційної виразності мовлення, звукового аналізу слів, формування правильної вимови звуків.

Особливості формування звукової культури мовлення дітей різних вікових груп.

Тема 2. Теорія і технологія розвитку словника дітей дошкільного віку

Наукові основи словникової роботи в дошкільних закладах. Зв'язок образу і слова у збагаченні словника дошкільника. Послідовність засвоєння словника у дошкільному віці. Етапи опанування словом дошкільником: поява слова-складу; перших двоскладових слів; трискладових і чотирьох складових слів.

Характеристика етапу «автономного мовлення» дітей. Ситуативність мовлення дошкільників. Багатозначність слів.

Особливості перших слів дитини. Особливості засвоєння значення слів дітьми дошкільного віку. Ступені узагальнення слів за змістом і значенням: нульовий ступінь – співвіднесеність слова з конкретним предметом; перший – поява загальної назви однорідних предметів, дій, якостей; другий – поява слів, що означають родові поняття; третій – поява слів, що означають родові поняття другого ступеня узагальнення; четвертий – засвоєння лексичних понять, що означають якість, стан, кількість, ознаку.

Завдання словникової роботи у дошкільних закладах. Загальні завдання: збагачення, розширення, активізація та уточнення словника; заміна діалектизмів, місцевих говірок літературними формами. Спеціальні завдання: збагачення словника народними образними виразами, прислів'ями, приказками, антонімами, синонімами, метафорами, епітетами; засвоєння

дітьми узагальнень, понять, основного і переносного значення слів; формування навичок словотворення. Надання першочерговості завдань словникової роботи у залежності від вікової групи дошкільників: молодша група – збагачення і уточнення; середня група – уточнення і збагачення; старша – уточнення, активізація, збагачення.

Ускладнення змісту словникової роботи залежно від вікової групи: розширення словника на основі ознайомлення з предметами навколишнього; введення слів, що означають зовнішні якості і властивості предметів і явищ, суттєві ознаки. Зміст словникової роботи у кожній віковій групі.

Принципи словникової роботи: опора на відчуття і сприймання; введення нових слів на основі активної пізнавальної діяльності; комплексний характер розв'язання завдань словникової роботи; єдність навчальних, виховних завдань та завдань словникової роботи.

Характеристика методів і прийомів словникової роботи. Безпосередні методи: спостереження, екскурсії-огляди, розгляд предметів і бесіда про них, розгляд картин і розповідь вихователя; дидактичні ігри (з предметами, іграшками, картинками, настільно-друковані ігри); показ діалогів та кінофільмів. Методика їх проведення. Опосередковані методи словникової роботи: читання оповідань і віршів пізнавального змісту, проведення бесід, використання усної народної творчості, словесні дидактичні ігри.

Прийоми словникової роботи: називання (зразок вимови); називання з показом предмета; тлумачення значення, введення слова у речення, повторення слова; пояснення етимології слова; запитання; вправи та дидактичні ігри; загадки, порівняння предметів.

Методика словникової роботи у повсякденному житті. Особливості проведення розмови вихователя з окремими дітьми, словесні доручення, вимога вихователя, зразок мовлення вихователя, розгляд картинок, ігрова, трудова та образотворча діяльність.

Тема 3. Теорія і технологія формування граматично правильного мовлення у дітей дошкільного віку

Етапи становлення граматично правильної будови речень: вживання слів-речень, їх ситуативність; вживання двослівних речень; характеристика дитячих речень з трьох-чотирьох слів; поява питальних та складних речень; вживання простих та складних речень різної структури; вживання складних (складнопідрядних та складносурядних) багатослівних речень.

Особливості вживання відмінкових форм дітьми дошкільного віку. Оволодіння називним, родовим та знахідним відмінками іменників однини, називним відмінком іменників множини та першою особою дієслова на другому році життя. Оволодіння давальним та орудним відмінком іменників та прикметників, другою та третьою особами дієслів на початку третього року життя. Найпоширеніші помилки у побудові граматичних форм дітьми дошкільного віку.

Особливості словотворення. Вживання суфіксів зменшеності, збільшеності, пестливості дітьми третього року життя. Вживання суфіксів на позначення жіночого роду, діючої особи, дитинчат тварин на четвертому році життя. Поява у словнику дітей на п'ятому році життя слів складної структури.

Основні завдання формування граматично правильного мовлення дошкільників: правильно сполучати слова у реченні; узгоджувати їх у роді, числі, відмінку; правильно вживати невідмінювані слова; правильно вживати іменники з прикметниками, іменники з числівниками, іменники з дієсловами.

Характеристика методів граматично правильного мовлення дітей: дидактичні ігри на вживання різних форм іменників, прикметників, дієслів, числівників, займенників та їх поєднання у словосполученнях; дидактичні вправи на словотворення та словозміну; використання дитячої художньої літератури; методично правильне виправлення помилок, прийоми виправлення помилок.

Прийоми формування граматично правильного мовлення: подання зразка правильної вимови, пояснення; запитання (прості, спрямовані на встановлення причинно-наслідкових зв'язків, навідні, підказуючі, порівняльні); словесні доручення; схвалення; розповіді за картинками; бесіда на основі спостережень; показ-називання; описування іграшок, предметів, картинок.

Дитяче словотворення. Характеристика найтипівіших помилок дошкільників у словотворенні та словозміні. Синтаксичні помилки. Найтипівіші помилки дітей з російськомовного середовища. Причини граматичних помилок дошкільників. Характеристика напрямків роботи у формуванні граматичної правильності будови мовлення: попередження помилок, виправлення помилок; розвиток мовного чуття; зразок правильного мовлення.

Тема 4. Теорія і технологія розвитку зв'язного мовлення дошкільників

Характеристика видів зв'язного мовлення залежно від умов і мети спілкування (усне, писемне мовлення; діалогічне та монологічне).

Особливості оволодіння зв'язним мовленням дітьми дошкільного віку. Випереджуючий розвиток діалогічного мовлення та формування відповідних навичок культури спілкування. Значення та умови оволодіння дітьми монологічним мовленням. Труднощі в оволодінні дітьми зв'язним мовленням: не розуміння відтінків значень споріднених слів, багатозначності, способів словотвору; ситуативність, діалогічність, експресивність, аграматичність, уривчастість. Передумови розвитку зв'язного мовлення дошкільників. Становлення внутрішнього мовлення. Оволодіння контекстним мовленням.

Розмова вихователя з дітьми як один з основних методів розвитку *діалогічного мовлення*. Навчання зв'язному мовленню дошкільників у вільному мовленнєвому спілкуванні та на спеціальних заняттях.

Методи навчання розмовної мови на заняттях (розгляд картин, дидактичні ігри, бесіди, театралізації) та у повсякденному житті (розмова вихователя з дітьми, розмова дітей між собою, дидактичні ігри). Прийоми, спрямовані на формування навиків розмовної мови: словесні доручення, розгляд малюнків, розгляд книг, розповідь вихователя.

Бесіда як основний метод навчання дітей діалогічному мовленню. Тематика та зміст бесід. Характеристика непідготовлених та підготовлених бесід. Види бесід залежно від дидактичної мети (вступні, супроводжуючі, заключні), від змісту матеріалу на якому вони проводяться (за змістом картини; за художнім твором; на тему, пов'язану із життям дітей). Методика проведення бесід. Вимоги до запитань. Структура бесіди: вступ, використання прийомів організації роботи дітей під час вступної частини, розвиток теми бесіди та прийоми її проведення, заключна частина, кінцівка. Аналітико-синтетична побудова бесіди для дошкільників.

Розгляд картин та організація бесіди за ними як один із методів розвитку діалогічного мовлення. Методика проведення дидактичних ігор спрямованих на розвиток діалогічного мовлення («Чарівний мішечок», «Телефон» та ін.), проведення рольових ігор, ігор з лялькою, ігор-драматизацій та театралізацій.

Розповідь як вид монологічного мовлення. Види розповідей за змістом: розповіді за сприйняттям (опис предмета, іграшки, картинки); по пам'яті; за уявою (придумана розповідь на наочній або словесній основі); за змістом (фактичні та сюжетні); за формою (описові та сюжетні). Характеристика описових (пояснювальних, порівняльних, творчих) та сюжетних розповідей.

Прийоми навчання дітей розповіді: зразок розповіді вихователя; план; запитання; складання розповіді за частинами; колективне складання розповідей; закінчення розповіді розпочатої вихователем; підказування варіантів сюжету, обставин, подій; оцінка розповідей складених дітьми.

Значення і види описових розповідей: розповідь-опис зовнішніх ознак предмета (на наочній основі та по пам'яті); розповідь-опис дій; сюжетна розповідь-опис. Складання описових розповідей у процесі проведення дидактичних ігор («Чарівний мішечок», «Відгадай, що задумали», «Посилка» та ін.), за запитаннями, за зразком, за планом. Методика проведення порівняльних описових розповідей.

Особливості сприйняття дошкільниками зображеного на картинці. Характеристика видів картинок: предметних і сюжетних. Структура заняття по складанню розповіді за дидактичною картинкою: вступна бесіда, що готує до сприйняття змісту картинки; розгляд картинки; бесіда за змістом; складання колективної розповіді, індивідуальні розповіді дітей. Прийоми побудови розповіді за дидактичною картинкою: пояснення характеру висловлювання, використання літературного матеріалу (віршів, утішок, невеличких оповідань), зразок (побудова розповіді за аналогією до одного з епізодів або про одного з героїв картини), план, складання колективної

розповіді, інсценування. Складання старшими дошкільниками творчих розповідей за картинкою і за запитаннями, розповідей за серією картинок.

Складання розповідей з власного досвіду дітьми старшої вікової групи на основі зразка. Вимоги до зразка розповіді: чіткість, послідовність, логічність та простота побудови; образність і емоційність мови. Тематика розповідей дітей з власного досвіду.

Структура заняття складання розповіді з власного досвіду: постановка завдань, повідомлення теми, вступна бесіда, актуалізація власного досвіду дітей, зразок розповіді, план, складання самостійних розповідей дітей, аналіз і оцінка окремих дитячих розповідей.

Прийоми допомоги складання розповідей з власного досвіду: постановка навідних запитань; вказівки; показ малюнка; підказування потрібних слів, висловів; оцінка розповідей дітей.

Складання листів як вид дитячих розповідей з власного досвіду. Структура заняття складання листів: повторення форм звернення до адресата, колективне обговорення змісту листа, складання плану, самостійні висловлювання дітей (за запитаннями, підказування, зауваження), запис і зачитування листа.

Навчання творчим розповідям дітей старшої і підготовчої груп. Завдання навчання творчих розповідей: розвиток уміння складати сюжетні розповіді, казки; дотримуватись композиції викладу; характеризувати персонажів розповіді; придумувати події, які передують або є продовженням зображеного на картинці чи запропонованого фрагменту.

Види творчих розповідей дітей залежно від використаного на занятті матеріалу: творчі розповіді на наочній основі (сюжетні розповіді про іграшку, за ігровою обстановкою, розповіді-інсценівки); придумування початку або кінця розповіді про події, зображених на картинці; описових розповідей про природу; складання творчих розповідей на словесній основі (придумування початку або кінцівки до поданої розповіді чи казки; розповіді на тему, запропоновану вихователем; самостійне складання казок).

Методика проведення заняття навчання складати творчі розповіді: повідомлення теми і мети, коротка вступна бесіда за змістом теми, зразок розповіді вихователя, розповіді дітей, аналіз розповідей складених дітьми. Прийоми навчання складати дітей творчі розповіді: запитання, зразок розповіді вихователя, план. Поступова відмова від окремих прийомів допомоги при складанні творчих розповідей (бесіди за змістом теми, зразка розповіді, плану).

Методика навчання переказам. Завдання навчання переказам дітей дошкільного віку. Вимоги до оповідань і казок що пропонуються для переказу дошкільникам. Підготовча робота вихователя до заняття-складання переказу: ознайомлення зі змістом твору, виділення нових незрозумілих слів, підготовка до виразного читання.

Структура заняття-навчання переказу: вступна бесіда, читання твору дітям, бесіда за змістом, повторне читання, переказ твору та аналіз роботи дітей. Прийоми навчання переказу дітей: відображений переказ, складання переказу разом з вихователем, ігри-драматизації. Вимоги до дитячих переказів.

Розділ / змістовий модуль III.

Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей та мовленнєва підготовка дошкільників до школи

Тема 1. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників

Особливості сприймання дітьми художніх творів та їх значення у розвитку мовлення дітей дошкільного віку.

Класифікація методів ознайомлення дітей з художньою літературою: розповідання казок, читання оповідань, віршів; заучування віршів; розігрування утішок, забавлянок; ігри-драматизації, показ діафільмів, показ театральних вистав, літературні вікторини, бесіди.

Прийоми сприймання художніх творів: виразне читання; повторне, вибіркоче читання; показ іграшки, ілюстрації, картинки; використання елементів інсценізації, показу дій; словесні прийоми (нагадування схожого випадку, пригадування схожих за тематикою творів); словникова робота (пояснення незрозумілих слів, робота над образними засобами твору); розгляд ілюстрацій; бесіда за змістом твору (підготовча, заключна); прослуховування грамзаписів; перегляд слайдів.

Види занять у залежності від дидактичної мети: ознайомлення з новим художнім твором, закріплення раніше прочитаних творів, заучування напам'ять. Структура заняття з художнього читання: вступна частина (ознайомлення зі змістом обкладинки, показ ілюстрацій, коротка підготовча бесіда, пригадування знайомих творів автора або творів цього жанру, відгадування загадки), основна частина (читання художнього твору, обмін враженнями, словникова робота, розгляд ілюстрацій, повторне читання, бесіда за прочитаним, виведення морального правила), закріплення раніше вивчених творів (повторне перечитування творів, дидактичні ігри та вікторини за їх змістом, інсценівки, відпрацювання виразності мовлення дітей).

Тема 2. Методика проведення занять з художнього читання

Методика розучування і розігрування забавлянок, утішок та народних пісеньок у молодшій і середній групах. Прийоми використання ігрових дій, наочності, дій з іграшками.

Особливості розповідання казок. Драматизація та інсценізація казок: методика розучування змісту твору, розподіл ролей, відпрацювання рухів головних героїв, продумування костюмів, декорацій. Використання творчих видів роботи: уявний діалог з літературним героєм, написання листа герою, словесний малюнок, літературні вікторини.

Методика заучування віршів. Структура заняття присвяченого заучуванню віршів напам'ять: підготовча бесіда до сприйняття, розгляд картинок, словникова робота, виразне читання, повторне читання вірша з відповідною установкою, бесіда за змістом, читання вірша вихователем та відтворення його дітьми, відпрацювання виразності читання. Використання прийомів заучування напам'ять: цілісне заучування вірша; індивідуальне заучування; домовляння; відображений повтор; підказування. Прийоми повторення: читання за частинами, виконання ігрових дій за змістом.

Значення використання лялькових театрів при роботі з художніми творами. Характеристика найпоширеніших видів лялькових театрів у дошкільних закладах: театру картинок, театру іграшок, театру Петрушок, тіньового, театру картинок на картоні. Методика перегляду вистав лялькових театрів.

Тема 3. Методика практичного ознайомлення дошкільників з мовними одиницями.

Навчання звуковому та складовому аналізу слова

Наукові основи методики навчання грамоти. Психологічні основи методики навчання грамоти. Психофізіологічна характеристика процесів читання і письма як видів мовленнєвої діяльності, якими в процесі навчання грамоти оволодіває дитина. Дослідження фізіологів та психологів про передумови готовності дошкільників до оволодіння грамотою.

Педагогічні основи методики навчання грамоти. Значення мотивації навчальної діяльності дошкільників. Врахування дидактичних принципів у процесі навчання грамоти дошкільників.

Лінгвістичні основи навчання грамоти. Співвідношення фонетичної і графічної систем сучасної української літературної мови. Розвиток фонематичного слуху – основа оволодіння грамотою за звуковим аналітико-синтетичним методом. Речення, як одиниця мовного спілкування; форсування уявлення дошкільників про слово, склад, наголос.

Короткий історико-критичний огляд методів навчання грамоти. Класифікація методів за мовними одиницями (буквені, звукові, складові, цілих слів), видами розумової діяльності (аналітичні, аналітико-синтетичні, синтетичні). Характеристика буквоскладального синтетичного методу, що існував до XIX ст., складового та звукового методу навчання грамоти. Поширення звукового аналітичного методу (методу Жакото) у 40-х роках XIX ст.

Звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти, розроблений К. Д. Ушинським – «метод письма – читання». Праці українських діячів культури і науки XIX – початку XX ст. з навчання грамоти (Т. Шевченко, Ю. Федькович, Б. Грінченко, Т. Лубенець). Удосконалення методу послідовниками К. Д. Ушинського.

Спроби впровадження методу «Живих звуків» та методу цілих слів у систему навчання грамоти.

Дослідження навчання грамоти дошкільників у другій половині XX ст. та на сучасному етапі (О. М. Лещенко, А. М. Богуш, А. П. Іваненко).

Розвиток фонематичного слуху як основа навчання звуковому аналізу дошкільників. Прийоми розвитку слухової зосередженості та слухової уваги. Дидактичні ігри та вправи на

розвиток фонематичного слуху дошкільників («Що ти почув?», «Де подзвонили?», «Хто покликав?», «Відгадай, що я сказала», «Доручення» та ін.).

Ознайомлення дошкільників з поняттями «слово», «звук». Використання дидактичних ігор: «Чарівна торбинка», «Відшукай картинку», «Назви предмет», «Скажи як я» та ін.

Методика навчання звукового аналізу дошкільників: демонстрація ізольованих звуків (прийом «живих звуків»), розрізнення ізольованих звуків, впізнання знайомих звуків (голосних і приголосних) у слові. Ознайомлення із частковим звуковим аналізом. Прийоми виділення звуків: із віршів чистомовки, абетки; інтонаційне виділення звуків; використання картинок, звукових схем.

Послідовність навчання звуковому аналізу слів: розгляд картинки з називанням, повільне промовляння слова-назви з інтонаційним виділенням звука, вимова слова дітьми, виділення звука зі слова, аналіз звукової схеми слова, позначення звуків відповідними фішками. Дидактичні ігри і вправи як прийом навчання звуковому аналізу.

Формування поняття «склад» та «наголос» у дошкільників. Використання прийомів для ознайомлення дітей зі складоподілом.

Засвоєння дошкільниками поняття «речення». Прийоми ознайомлення з реченням: промовляння речення, послідовне називання слів у реченні, підрахунок кількості слів у реченні, визначення місця кожного слова, самостійне складання речень, графічне зображення речення і т. ін.

Тема 4. Методика навчання дітей читати та підготовка руки дитини до письма

Методика ознайомлення дітей із звуками і буквами. Структура заняття навчання грамоти: бесіда за змістом сюжетної картинки, оповідання; виділення з тексту окремого речення; поділ речення на слова, виділення окремого слова з новим звуком; поділ виділеного слова на склади, визначення кількості складів; виділення складу з новим звуком; виділення нового звука, спостереження за його артикуляцією; закріплення правильної вимови звука, виконання звукових аналітичних вправ; позначення нового звука буквою, спостереження за її структурою, заучування назви; читання складів, слів і речень з новою буквою (викладання слова з букв розрізної азбуки, його поскладове прочитування), підведення підсумку заняття. Використання прийомів, спрямованих на повторення і закріплення вивчених звуків і букв. Послідовність навчання дітей поскладовому читанню. Навчання читати безбукварним методом.

Методика підготовки руки дитини до письма. Завдання підготовки руки дитини до письма. Особливості та труднощі навчання письма дошкільників. Значення та мета підготовчих вправ з письма.

Проведення дидактичних ігор, спрямованих на розвиток дрібних м'язів руки та формування вміння діяти за вказівкою у молодшій та середній вікових групах. Проведення дидактичних ігор на розвиток окоміру і дрібних м'язів руки у старшій групі. Характеристика системи вправ «Мої пальчики-помічники».

Характеристика етапів підготовки до письма: перший – ігри-вправи «з пальчиками»; другий – проведення ігрових занять спочатку в зошитах без лінійок, пізніше – в зошитах у клітинку, потім – в одну лінію; третій – написання елементів букв у зошитах в рідку сітку.

Вимоги до проведення занять з письма у дошкільних закладах. Послідовність проведення вправ з письма: вправи на проведення прямих і похилих, ламаних, вертикальних і горизонтальних ліній; вправи на проведення округлих, півовальних і овальних ліній; вправи, які готують руку дитини до безвідривного проведення ліній; вправляння дітей у різних видах штриховки.

Види вправ на штрихування: прямими лініями (вертикальними і горизонтальними) геометричних фігур та предметів прямокутної, квадратної та циліндричної форм; похилими лініями геометричних фігур і предметів овальної форми; уривчастими короткими лініями геометричних фігур та предметів прямокутної і овальної форми; штрихування напівовалами предметів овальної форми (шишка, рибка, качан кукурудзи); спіральними лініями предметів круглої та овальної форми (слива, вишня, жолудь); лініями з петлями геометричних фігур (трикутника, овалу, кола); штрихування крапками зображень яблука, груші, моркви, буряка; вправи на мішане штрихування. Вимоги до проведення вправ. Методика проведення зорових і слухових диктантів з письма у дошкільних закладах.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лб	СРС		л	п	лб.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ/Змістовий модуль I. Методологічні та теоретичні основи розвитку мовлення дітей										
Тема 1. Теоретичні основи методики розвитку та навчання дітей рідної мови	6	2	–		4	8	2	–		6
Тема 2. Завдання, зміст та засоби розвитку мовлення дітей	8	2	2		4	7	–	2		6
Тема 3. Методи, прийоми та форми навчання дітей рідної мови	8	2	2		4	7	–			6
Тема 4. Особливості розвитку мовлення дітей на різних вікових етапах	10	2	2		6	6	–	–		6
Разом за Розділом I	32	8	6		18	28	2	2		24
Розділ/Змістовий модуль II. Методика розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови										
Тема 1. Теорія і технологія виховання звукової культури мовлення дітей дошкільного віку	10	2	2		6	11	2	2		10
Тема 2. Теорія і технологія розвитку словника дітей дошкільного віку	10	2	2		6	11				10
Тема 3. Теорія і технологія формування граматично правильного мовлення у дітей дошкільного віку	10	2	2		6	11				10
Тема 4. Теорія і технологія розвитку зв'язного мовлення дошкільників	18	2	4		12	21				20
Разом за Розділом II	48	8	10		30	54	2	2		50

Розділ/Змістовий модуль III. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей та мовленнєва підготовка дошкільників до школи										
Тема 1. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників	8	2	2		4	10		2	2	8
Тема 2. Методика проведення занять з художнього читання	10	2	2		6	10				8
Тема 3. Методика практичного ознайомлення дошкільників з мовними одиницями. Навчання звуковому та складовому аналізу слова	10	2	2		6	9	–		2	8
Тема 4. Методика навчання дітей читати та підготовка руки дитини до письма	12	2	4		6	9	–			8
Разом за Розділом III	40	8	10		22	38	2	4		32
Усього годин	120	24	26	–	70	120	6	8	–	106

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ/Змістовий модуль I. Методологічні та теоретичні основи розвитку мовлення дітей		
1.	Теоретичні основи методики розвитку та навчання дітей рідної мови	2
2.	Завдання, зміст та засоби розвитку мовлення дітей	2
3.	Методи, прийоми та форми навчання дітей рідної мови	2
4.	Особливості розвитку мовлення дітей на різних вікових етапах	2
	Разом	8
Розділ/Змістовий модуль II. Методика розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови		
1.	Теорія і технологія виховання звукової культури мовлення дітей дошкільного віку	2
2.	Теорія і технологія розвитку словника дітей дошкільного віку	2
3.	Теорія і технологія формування граматично правильного мовлення у дітей дошкільного віку	2
4.	Теорія і технологія розвитку зв'язного мовлення дошкільників	2
	Разом	8

Розділ/Змістовий модуль III. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей та мовленнєва підготовка дошкільників до школи		
1.	Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників	2
2.	Методика проведення занять з художнього читання	2
3.	Методика практичного ознайомлення дошкільників з мовними одиницями. Навчання звуковому та складовому аналізу слова	2
4.	Методика навчання дітей читати та підготовка руки дитини до письма	2
	Разом	8
	Усього годин	24

4.1.2 Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ/Змістовий модуль I. Методологічні та теоретичні основи розвитку мовлення дітей		
1.	Теоретичні основи методики розвитку та навчання дітей рідної мови	2
Розділ/Змістовий модуль II. Методика розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови		
2.	Теорія і технологія розвитку мовлення дітей дошкільного віку	2
Розділ/Змістовий модуль III. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей та мовленнєва підготовка дошкільників до школи		
3.	Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників	2
	Усього годин	6

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ/Змістовий модуль I. Методологічні та теоретичні основи розвитку мовлення дітей		
1.	Завдання, зміст та засоби розвитку мовлення дітей	2
2.	Методи, прийоми та форми навчання дітей рідної мови	2
3.	Особливості розвитку мовлення дітей на різних вікових етапах	2
	Разом	6
Розділ/Змістовий модуль II. Методика розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови		
1.	Теорія і технологія виховання звукової культури мовлення дітей дошкільного віку	2
2.	Теорія і технологія розвитку словника дітей дошкільного віку	2
3.	Теорія і технологія формування граматично правильного мовлення у дітей дошкільного віку	2
4.	Теорія і технологія розвитку зв'язного мовлення дошкільників	4
	Разом	10
Розділ/Змістовий модуль III. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей та мовленнєва підготовка дошкільників до школи		
1.	Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників	2
2.	Методика проведення занять з художнього читання	2
3.	Методика практичного ознайомлення дошкільників з мовними	2

	одинацями. Навчання звуковому та складовому аналізу слова	
4.	Методика навчання дітей читати та підготовка руки дитини до письма	2
5.	Підсумкова контрольна робота	2
	Разом	10
	Усього годин	26

4.2.2 Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ/Змістовий модуль I. Методологічні та теоретичні основи розвитку мовлення дітей		
1.	Завдання, зміст, методи, прийоми, форми та засоби навчання дітей рідної мови.	2
Розділ/Змістовий модуль II. Методика розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови		
2.	Теорія і технологія розвитку мовлення у дітей дошкільного віку	2
Розділ/Змістовий модуль III. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей та мовленнєва підготовка дошкільників до школи		
3.	Методика проведення занять з художнього читання	2
4.	Методика навчання дошкільників звуковому та складовому аналізу слова, читати і писати	2
	Усього годин	8

4.3. Теми лабораторних занять

4.3.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
	Разом	

4.3.2 заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
	Разом	

4.4. Завдання для самостійної роботи

4.4.1 Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ/Змістовий модуль I. Методологічні та теоретичні основи розвитку мовлення дітей		
1.	Теоретичні основи методики розвитку та навчання дітей рідної мови Становлення методики розвитку мовлення дітей як науки	4
2.	Завдання, зміст та засоби розвитку мовлення дітей	4
3.	Методи, прийоми та форми навчання дітей рідної мови	4
4.	Особливості розвитку мовлення дітей на різних вікових етапах	6
	Разом	18

Розділ/Змістовий модуль II. Методика розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови		
1.	Теорія і технологія виховання звукової культури мовлення дітей дошкільного віку	6
2.	Теорія і технологія розвитку словника дітей дошкільного віку	6
3.	Теорія і технологія формування граматично правильного мовлення у дітей дошкільного віку	6
4.	Теорія і технологія розвитку зв'язного мовлення дошкільників. Методика навчання дошкільників діалогічному мовленню.	6
5.	Теорія і технологія розвитку зв'язного мовлення дошкільників. Методика навчання розповідного мовлення дітей дошкільного віку.	6
	Разом	30
Розділ/Змістовий модуль III. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей та мовленнєва підготовка дошкільників до школи		
1.	Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників	4
2.	Методика проведення занять з художнього читання	6
3.	Методика практичного ознайомлення дошкільників з мовними одиницями. Навчання звуковому та складовому аналізу слова	6
4.	Методика навчання дітей читати та підготовка руки дитини до письма	6
	Разом	22
	Усього годин	70

4.4.2 Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ/Змістовий модуль I. Методологічні та теоретичні основи розвитку мовлення дітей		
1.	Теоретичні основи методики розвитку та навчання дітей рідної мови Становлення методики розвитку мовлення дітей як науки	6
2.	Завдання, зміст та засоби розвитку мовлення дітей	6
3.	Методи, прийоми та форми навчання дітей рідної мови	6
4.	Особливості розвитку мовлення дітей на різних вікових етапах	6
	Разом	24
Розділ/Змістовий модуль II. Методика розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови		
1.	Теорія і технологія виховання звукової культури мовлення дітей дошкільного віку	10
2.	Теорія і технологія розвитку словника дітей дошкільного віку	10
3.	Теорія і технологія формування граматично правильного мовлення у дітей дошкільного віку	10
4.	Теорія і технологія розвитку зв'язного мовлення дошкільників. Методика навчання дошкільників діалогічному мовленню.	10
5.	Теорія і технологія розвитку зв'язного мовлення дошкільників. Методика навчання розповідного мовлення дітей дошкільного віку.	10
	Разом	50
Розділ/Змістовий модуль III. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей та мовленнєва підготовка дошкільників до школи		
1.	Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників	8

2.	Методика проведення занять з художнього читання	8
3.	Методика практичного ознайомлення дошкільників з мовними одиницями. Навчання звуковому та складовому аналізу слова	8
4.	Методика навчання дітей читати та підготовка руки дитини до письма	8
	Разом	32
	Усього годин	106

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Не передбачено

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Методика навчання освітнього напрямку «Мовлення дитини» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються:

Інноваційні методи навчання: – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, в парах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань тощо).

За основними етапами навчального процесу – формування знань, розвитку умінь і навичок, застосування знань, узагальнення, закріплення, перевірка.

За типом пізнавальної діяльності – пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, проблемного викладу матеріалу, дослідницький метод.

Відповідно до логіки пізнання – аналітичний, індуктивний, дедуктивний.

З метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності – словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна лекція, пояснення, бесіда), наочні (презентація, демонстрування), практичні методи (вправи; практичні завдання);

2) методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності – метод проблемного викладу матеріалу, моделювання життєвих ситуацій, мозковий штурм, метод опори на життєвий досвід, навчальної дискусії;

3) методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності – усного контролю, письмового контролю, самоконтролю та взаємоконтролю, рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності. Основною формою оцінювання навчальних досягнень студентів з курсу виступає **екзамен**, що проводиться в кінці семестру. Підсумкова кількість балів з дисципліни визначається як сума балів поточного контролю та екзамену.

Поточний контроль з дисципліни «Методика навчання освітнього напрямку «Мовлення дитини» – це оцінювання навчальних досягнень студента за національною чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») всіх видів аудиторної роботи (лекції та практичні заняття) та самостійної роботи. Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни.

Система оцінювання аудиторної роботи. Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: виступ з основного питання; усна доповідь; доповнення,

запитання до того, хто відповідає; участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо); самостійне опрацювання тем. Враховується також активність студентів під час обговорення питань і систематичність роботи на практичних заняттях та інші.

Критеріями оцінки для усних відповідей є: повнота розкриття питання; логіка викладання, культура мови; емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки та інші.

Критеріями оцінки для виконання письмових завдань є: повнота розкриття питання; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність та грамотність оформлення письмової роботи та інші.

Максимальний бал оцінки рівня знань студентів з теми під час усного чи письмового опитування – 5 балів.

Критеріями оцінювання усних відповідей на практичних заняттях є:

«Відмінно» (5 балів) ставиться при умові, якщо:

- питання розкриті глибоко й детально;
- висунуті теоретичні положення підтвержені самостійно дібраними прикладами;
- розкрита історія питання та окреслені його сучасні проблеми;
- встановлені міжпредметні зв'язки;
- виявлені глибокі знання вимог базової програми;
- продемонстровані знання основної та додаткової літератури;
- виявлені практичні вміння та навички при доборі та аналізі системи вправ, розкритті методики їх проведення; проведений порівняльний аналіз їх ефективності на різних вікових етапах мовленнєвого розвитку дітей;
- під час відповіді дотримані вимоги щодо культури мовлення.

«Добре» (4 бали) виставляється, якщо:

- глибоко розкриті теоретичні питання;
- висунуті теоретичні положення підтвержені прикладами із додаткових джерел;
- продемонстровані знання основної та додаткової літератури;
- встановлені міжпредметні зв'язки;
- продемонстровані знання вимог базової програми;
- виявлені практичні вміння та навички при доборі та аналізі системи вправ, розкритті методики їх проведення, не вдаючись у порівняльний аналіз їх ефективності на різних вікових етапах мовленнєвого розвитку дітей, але допущені деякі неточності;
- під час відповіді дотримані вимоги щодо культури мовлення.

«Задовільно» (3 бали) виставляється, якщо:

- розкриті лише основні положення запропонованих теоретичних питань;
- при аргументації теоретичних питань не виявлено самостійності, наведені приклади з лекцій чи основних посібників;
- продемонстровані поверхові знання вимог базової програми;
- при виконанні практичних завдань були допущені помилки;
- відсутність послідовної характеристики системи мовленнєвих вправ на різних вікових етапах мовленнєвого розвитку дітей;
- виправлення допущених помилок здійснювалося лише за допомогою викладача чи студентів;
- під час відповіді були допущені певні мовленнєві помилки.

«Незадовільно» (2 бали) виставляється, якщо:

- виявлені поверхові знання основного теоретичного матеріалу курсу;
- не володіння знаннями щодо вимог базової програми;
- не володіння знаннями про сучасні методи та прийоми розвитку мовлення дітей дошкільного віку;
- допущені грубі помилки під час виконання практичних завдань;
- мовлення не відповідає літературним нормам.

Критеріями оцінювання письмових відповідей є:

«Відмінно» (5 балів) ставиться при умові, якщо:

- теоретичний матеріал викладений логічно, повно і послідовно;
- питання розкриті глибоко і детально, обґрунтовано та переконливо доведена правильність власних поглядів;
- висунуті теоретичні положення підтверджені самостійно дібраними прикладами;
- встановлені міжпредметні зв'язки;
- продемонстровані знання вимог базової програми;
- продемонстровані знання основної та додаткової літератури;
- виявлені практичні вміння та навички при доборі та аналізі системи вправ, розкритті методики їх проведення, проведений порівняльний аналіз їх ефективності на різних етапах мовленнєвого розвитку дітей;
- виявлений творчий підхід у виконанні практичних завдань;
- при оформленні відповіді дотримані норми культури писемного мовлення.

«Добре» (4 бали) виставляється, якщо:

- теоретичні питання розкриті глибоко та обґрунтовано;
- висунуті теоретичні положення підтверджені прикладами з додаткових джерел;
- продемонстровані знання основної та додаткової літератури;
- встановлені міжпредметні зв'язки;
- продемонстровані знання вимог базової програми з поданого питання;
- виявлені практичні вміння та навички при доборі та аналізі системи вправ, розкритті методики їх проведення, не вдаючись у порівняльний аналіз їх ефективності на різних етапах мовленнєвого розвитку дитини, але допущені деякі неточності;
- оформлення відповіді відповідає вимогам культури писемного мовлення.

«Задовільно» (3 бали) виставляється, якщо:

- розкриті лише основні положення запропонованих теоретичних питань;
- теоретичні питання розкриті без належної аргументації, обмежившись лише відтворенням матеріалу відповідної теми;
- розкриті теоретичні положення не підтверджені прикладами;
- виявлені поверхові знання вимог базової програми з даного питання;
- при виконанні практичних завдань допущені помилки;
- відсутній аналіз системи вправ на різних етапах мовленнєвого розвитку дітей;
- допущені відхилення в оформленні писемної відповіді та відхилення від норм культури писемного мовлення.

«Незадовільно» (2 бали) виставляється, якщо:

- виявлені поверхові знання основ теоретичного курсу;
- незнання основної та додаткової літератури;
- відсутність знань вимог базової програми;
- не володіння знаннями про методи, прийоми, форми розвитку й навчання мови у дошкільному закладі;
- відсутність добору відповідної системи вправ;
- допущення грубих методичних помилок при виконанні практичних завдань;
- писемне мовлення не відповідає літературним нормам.

Контроль з дисципліни проводиться в кінці кожного модуля, і включає проведення контрольних заходів за всіма темами змістовного модуля у формі контрольної роботи та тестування. До контрольних заходів допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю. Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, оцінюються «незадовільно» незалежно від причини. Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

Критеріями оцінювання тестових завдань є кількість правильних відповідей на запропоновані тести. Залежно від відсотка правильно виконаних завдань, виставляється оцінка:

Шкала оцінювання тестових контрольних робіт

Оцінка	Відсоток правильно виконаних завдань
«Відмінно» (5 балів)	95-100 %
«Добре» (4 бали)	75-94 %
«Задовільно» (3 бали)	60-74 %

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав поточних оцінок, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені практичні заняття, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Система оцінювання самостійної роботи. Самостійна робота студентів виділена як окремий елемент кожного навчального модуля, що включає ряд завдань визначених для самостійної роботи до практичних занять та окремі теоретичні питання до лекційного матеріалу.

Критеріями оцінки для виконання самостійної роботи є: повнота та логіка викладу матеріалу; теоретична компетентність в питаннях методики викладання предмета; відповідність обсягу та змісту навчального матеріалу визначеній темі; доцільність та послідовність запропонованих завдань та вправ; доцільність використання наочності та дотримання вимог щодо її оформлення; вміння опрацьовувати додаткову методичну літературу; дотримання норм культури мовлення; рівень самостійності та якість виконання роботи та інші.

Критеріями оцінювання самостійної роботи є:

«Відмінно» (5 балів) виставляється, якщо:

- у самостійній роботі виявлені знання обов'язкової і додаткової наукової літератури;
- методично правильно проаналізовані вимоги базової програми;
- розроблені конспекти занять вказаного типу, дібрана відповідна система дидактичних вправ і прийомів, відповідна й доцільна наочність до заняття;
- робота оформлена з дотриманням орфографічних, пунктуаційних та каліграфічних вимог.

«Добре» (4 бали) виставляється, якщо:

- у самостійній роботі виявлені знання обов'язкової та додаткової наукової літератури;
- методично правильно проаналізовані вимоги базової програми;
- розроблені конспекти занять вказаного типу, дібрана відповідна систему дидактичних вправ і прийомів, необхідна наочність до заняття, але допущені окремі незначні помилки, які після аналізу самостійно виправлені;
- робота оформлена з дотриманням орфографічних, пунктуаційних та каліграфічних правил, однак допущені деякі незначні недоліки, які на якість роботи не впливають.

«Задовільно» (3 бали) виставляється, якщо:

- у самостійній роботі виявлені знання та розуміння основного матеріалу курсу, без другорядних питань програми та окремих деталей курсу;
- виявлена часткова обізнаність зі спеціальною науковою літературою та низький рівень самостійності в аргументації й обґрунтуванні системи дібраних дидактичних вправ і прийомів;
- продемонстровано низький рівень орієнтування у вимогах базової програми;
- не виявлено достатньої самостійності в аналізі певних методичних фактів, ілюструванні теоретичного матеріалу прикладами, продемонстровано наслідування підручників та лекцій викладача;
- допущені окремі несуттєвих помилки, які виправлені за допомогою викладача;
- допущені помилки (орфографічні, пунктуаційні та каліграфічні) в оформленні самостійної роботи.

«Незадовільно» (2 бали) виставляється, якщо:

- незасвоєний основний матеріал курсу загалом або певний його розділ;
- продемонстровано лише поверхове орієнтування у теоретичних питаннях;
- виявлено незнання змісту базової програми;
- не може провести аналіз лінгводидактичних фактів і явищ;
- допущені значна кількість помилок в оформленні самостійної роботи, порушені норми оформлення роботи;
- завдання самостійної роботи виконано лише частково.

До завдань, що враховуються до поточного контролю, визначено виконання творчого практичного завдання – розробка конспекту комплексного заняття, яке оцінюється також максимально у 5 балів.

Критеріями оцінки для розробки конспекту заняття є: теоретична компетентність в питаннях методики викладання предмета; відповідність обсягу та змісту матеріалу меті заняття; дотримання чіткої структури заняття; реалізація програмових вимог та визначеної мети; доцільність та послідовність запропонованих дидактичних ігор та вправ; доцільність використання наочності/презентації та дотримання вимог щодо її оформлення; дотримання норм культури мовлення; рівень самостійності та якість підготовки конспекту.

Критеріями оцінювання розробки конспекту заняття є:

«Відмінно» (5 балів) ставиться при умові, якщо:

- виявлені глибокі знання з методики розвитку та навчання дошкільників мови;
- обсяг та зміст поданого матеріалу відповідає меті заняття;
- структура заняття відповідає обраному типу та виду;
- продемонстровані знання вимог чинних програм;
- реалізовані програмові вимоги щодо теми та мети конкретного заняття;
- виявлені практичні вміння та навички при доборі системи дидактичних ігор та вправ;
- встановлені міжпредметні зв'язки;
- реалізована визначена мета заняття;
- доцільно дібрана наочність/підготовлена презентація, що відповідає загальнодидактичним вимогам;
- дотримані вимоги щодо культури писемного мовлення, оформлення конспекту;
- виявлена творчість у розробці конспекту;
- використані новітні технології навчання.

«Добре» (4 бали) виставляється, якщо:

- виявлені міцні знання з методики розвитку та навчання дошкільників мови;
- обсяг та зміст поданого матеріалу відповідає меті заняття;
- структура заняття відповідає обраному типу та виду;
- продемонстровані знання вимог чинних програм;
- реалізовані програмові вимоги щодо теми та мети конкретного заняття;
- виявлені практичні вміння та навички при доборі системи дидактичних ігор та вправ;
- встановлені міжпредметні зв'язки;
- реалізована визначена мета заняття;
- доцільно дібрана наочність/підготовлена презентація, що відповідає загальнодидактичним вимогам, але допущені помилки у її оформленні та групуванні матеріалу;
- допущені незначні порушення вимог щодо культури писемного мовлення, оформлення конспекту;
- виявлена самостійність у розробці конспекту.

«Задовільно» (3 бали) виставляється, якщо:

- виявлені знання основних положень з методики розвитку та навчання дошкільників мови;
- обсяг та зміст поданого матеріалу лише частково забезпечили реалізацію мети заняття;
- структура заняття не відповідає обраному типу та виду;
- продемонстровані поверхові знання вимог чинних програм;
- програмові вимоги щодо теми та мети конкретного заняття реалізовані частково;
- порушена послідовність системи дидактичних ігор та вправ;
- частково реалізована визначена мета заняття;
- недоцільно, або в неповному обсязі використана наочність, яка частково відповідала загальнодидактичним вимогам;
- в оформленні конспекту заняття допущені певні помилки в оформленні конспекту та відхилення від норм писемного мовлення;
- не виявлена самостійність у розробці конспекту заняття, а лише механічно скопійована готова методична розробка.

«Незадовільно» (2 бали) виставляється, якщо:

- продемонстровано не володіння знаннями з методики розвитку та навчання дошкільників мови;
- обсяг, зміст та логіка подачі матеріалу не забезпечили реалізацію мети заняття;
- структура заняття не відповідає визначеній темі та меті;
- виявлено не володіння програмовими вимогами;
- не реалізовані програмові вимоги щодо визначеної теми і мети заняття;
- порушена послідовність дібраних дидактичних ігор та вправ;
- не реалізована визначена мета заняття;
- не використана/недоцільно використана наочність, яка лише частково відповідала/не відповідала загальнодидактичним вимогам;
- невміння на репродуктивному рівні скористатися методичними розробками занять;
- в оформленні конспекту заняття допущено велику кількість помилок в оформленні та відхилення від норм писемного мовлення.

Підсумковий (семестровий) контроль. Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. Підсумковим контролем з дисципліни відповідно до навчального плану є **екзамен**.

Екзамен за курс передбачає екзаменаційні тести, за які студенти можуть отримати максимально 25 б. (за кількістю правильних відповідей) та відповідь на два теоретичні питання з різних розділів та тем всього курсу й виконання практичного завдання, що входять до структури білета. Відповідь на питання та завдання білета оцінюються максимально в 15 б.

Підсумкова оцінка за вивчення предмета виставляється за шкалами: національною, 100 – бальною, ECTS і фіксується у відомості та заліковій книжці студента.

Студенти під час вивчення курсу протягом семестру можуть набрати максимально 60 балів і 40 балів на екзамені. При умові, що сумарно отримано менше ніж 60 балів («незадовільно») – екзамен не зараховується. Щоб ліквідувати академзаборгованість з навчальної дисципліни, студент/студентка виконує визначені обов'язкові завдання – добирає необхідну кількість балів, при цьому результати поточної успішності зберігається і враховуються до загальної кількості балів. При умові ліквідації академзаборгованості кількість балів для отримання екзамену не може перевищувати 73 б. (Д).

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

1. Предмет, мета і завдання методики навчання освітнього напрямку «Мовлення дитини».
2. Наукові основи методики розвитку рідної мови. Загальна характеристика.
3. Філософські основи методики розвитку рідної мови дошкільників.
4. Фізіологічні основи методики розвитку рідної мови дошкільників.
5. Психологічні основи методики розвитку рідної мови.
6. Лінгводидактичні основи методики розвитку рідної мови.
7. Дидактичні основи методики розвитку рідної мови.
8. Закономірності та принципи навчання дітей рідної мови.
9. Методи наукових досліджень у методиці розвитку рідної мови.
10. Погляди Я. А. Коменського на навчання дітей рідною мовою.
11. Розвиток дошкільного виховання і навчання у першій половині XIX століття.
12. Внесок К. Д. Ушинського у розвиток методики мовлення дітей дошкільного віку.
13. Розвиток методики навчання дітей рідної мови в першій половині XX ст. в Україні (С. Русова, М. Грушевський, О. Огієнко, О. Ольжич).
14. Внесок В. О. Сухомлинського в розвиток ідей методики навчання рідної мови.
15. Значення та завдання розвитку мовлення дітей у дошкільних закладах.
16. Зміст навчання дітей рідної мови.
17. Характеристика методів розвитку мовлення дітей.
18. Характеристика прийомів розвитку мовлення дошкільників.
19. Форми роботи з розвитку мовлення у дошкільних закладах.

20. Типи та вимоги до проведення мовленнєвих занять у дошкільних закладах.
21. Розвиток мовлення дітей у повсякденному житті.
22. Характеристика засобів навчання дітей рідного мовлення.
23. Вимоги до мовлення вихователя як засобу навчання дітей рідної мови.
24. Умови успішного розвитку мови дітей у дошкільному закладі.
25. Вимоги до мовлення дітей у дошкільному закладі.
26. Особливості домовленнєвого періоду розвитку дитини першого року життя.
27. Розвиток мовлення дітей другого року життя.
28. Розвиток мовлення дітей третього року життя.
29. Розвиток мовлення дітей молодшого дошкільного віку.
30. Розвиток мовлення дітей середнього дошкільного віку.
31. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку.
32. Методика проведення мовленнєвих занять залежно від вікових особливостей дітей.
33. Особливості проведення мовленнєвих занять у різновікових групах.
34. Поняття звукової культури мовлення. Характеристика компонентів.
35. Зміст і завдання роботи з виховання звукової культури мови.
36. Особливості звуковимови дітей дошкільного віку.
37. Характеристика форм роботи з виховання звукової культури мовлення.
38. Характеристика методів формування звукової культури мови.
39. Характеристика прийомів формування звукової культури мови.
40. Методика виховання звукової культури мови у дітей раннього віку.
41. Методика виховання звукової культури мови дітей молодшого дошкільного віку.
42. Методика виховання звукової культури мови дітей середнього дошкільного віку.
43. Методика виховання звукової культури мови дітей старшого дошкільного віку.
44. Значення дидактичної гри у формуванні звукової культури мовлення дошкільників.
45. Методика перевірки стану звуковимови дітей дошкільного віку.
46. Наукові основи словникової роботи.
47. Закономірності становлення словникового запасу дошкільників.
48. Особливості словника дітей дошкільного віку.
49. Завдання словникової роботи у дошкільному закладі.
50. Характеристика принципів словникової роботи.
51. Характеристика методів словникової роботи у дошкільному закладі.
52. Характеристика прийомів словникової роботи у дошкільному закладі.
53. Характеристика методів збагачення словника дітей.
54. Характеристика методів закріплення та активізації словника.
55. Словникові дидактичні ігри та вправи.
56. Заняття зі словникової роботи, характеристика їх видів та типів.
57. Характеристика етапів становлення граматичної будови мови у дітей.
58. Закономірності засвоєння граматичних значень у дітей дошкільного.
59. Типові граматичні помилки у мовленні дітей дошкільного віку.
60. Дитяче словотворення. Його види та типи.
61. Зміст та завдання формування граматично правильного мовлення дітей.
62. Методи формування граматичної правильності мовлення дошкільника.
63. Прийоми формування граматичної правильності мовлення дошкільника.
64. Дидактичні ігри та вправи у формуванні граматичної правильності мови.
65. Формування граматично правильного мовлення дошкільників на заняттях.
66. Шляхи формування граматичної правильності мовлення у дітей.
67. Методика обстеження граматичної правильності мовлення.
68. Поняття зв'язного мовлення, його види та типи.
69. Особливості опанування зв'язним мовленням дітьми дошкільного віку.
70. Характеристика монологічного мовлення. Ситуативне та контекстне мовлення. Становлення його у дітей.
71. Характеристика діалогічного мовлення. Усне мовлення. Розмовне мовлення.
72. Зміст та завдання навчання дітей діалогічного мовлення.

73. Зміст та завдання розвитку монологічного мовлення дітей дошкільного віку.
74. Характеристика розмови з дітьми як методу формування діалогічного мовлення.
75. Характеристика методів розвитку діалогічного мовлення.
76. Характеристика прийомів розвитку діалогічного мовлення.
77. Методика формування розмовного мовлення дошкільників у бесіді.
78. Методика розгляду картин та організація бесіди за ними.
79. Види дитячих розповідей. Характеристика описових та сюжетних розповідей.
80. Характеристика методів та прийомів навчання монологічного мовлення.
81. Види занять з навчання розповідання.
82. Методика навчання розповіді дітей дошкільного віку.
83. Методика навчання описової розповіді.
84. Методика побудови розповіді за дидактичною картинкою.
85. Методика складання дітьми сюжетних розповідей.
86. Методика навчання дітей розповідям з власного досвіду.
87. Методика навчання дошкільників складати листи.
88. Методика навчання дітей дошкільного віку творчим розповідям.
89. Методика навчання переказу художніх творів.
90. Дидактичні ігри та вправи на закріплення навичок розповідання.
91. Значення та завдання формування художньо-мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.
92. Особливості сприймання дітьми художніх творів, їх значення у розвитку мовлення дітей дошкільного віку.
93. Завдання та зміст ознайомлення дітей з художньою літературою.
94. Характеристика принципів добору художніх творів для дітей.
95. Характеристика принципів ознайомлення дітей із художніми творами.
96. Характеристика методів ознайомлення дітей з художньою літературою.
97. Характеристика прийомів роботи з книгою у дошкільних закладах.
98. Методика лексичної роботи в процесі ознайомлення з художнім твором.
99. Види та типи занять з художньої літератури, їх специфіка.
100. Методика проведення занять з художнього читання.
101. Методика художнього читання і розповідання у дошкільному закладі.
102. Методика роботи з малими формами фольклору в дошкільному закладі.
103. Методика роботи над казкою у дошкільному закладі.
104. Методика роботи з віршами. Характеристика прийомів заучування віршів напам'ять.
105. Методика проведення творчих видів роботи за змістом прочитаних творів.
106. Драматизація та інсценізація художніх творів у дошкільних закладах.
107. Методика використання лялькових театрів у роботі з дітьми дошкільного віку.
108. Сутність мовленнєвої готовності дітей до школи.
109. Наукові основи навчання грамоти в дошкільному закладі.
110. Зміст навчання грамоти дітей дошкільного віку за чинними програмами.
111. Історичний аналіз методів навчання грамоти.
112. Характеристика сучасного аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.
113. Методика розвитку фонематичного слуху дошкільників.
114. Методика ознайомлення дошкільників з реченням, словом, складом, наголосом.
115. Методика навчання звукового аналізу дітей дошкільного віку.
116. Дидактична гра як засіб розвитку звукового аналізу слів.
117. Методика ознайомлення дошкільників зі звуком і буквою.
118. Методика навчання дітей дошкільного віку читати.
119. Дидактична гра як засіб становлення поскладового читання.
120. Значення та мета підготовчих вправ до письма.
121. Зміст та завдання підготовки руки дитини до письма.
122. Характеристика етапів підготовки руки дитини до письма.
123. Методика проведення занять та вправ з письма.
124. Методика розвитку дрібної моторики руки дошкільника.
125. Характеристика видів роботи з підготовки руки дитини до письма.

Практичні завдання:

1. Дібрати систему вправ спрямованих на розвиток мовленнєвого дихання.
2. Дібрати систему вправ спрямовану на розвиток мовленнєвого апарату.
3. Дібрати систему вправ спрямовану на розвиток фонематичного слуху.
4. Дібрати систему вправ спрямовану на розвиток інтонаційної виразності мовлення дошкільника.
5. Навести зразки рухливих народних ігор спрямованих на виховання звукової культури мовлення.
6. Розробити систему роботи спрямовану на формування правильної вимови шиплячих звуків. Визначити форми, методи і прийоми роботи.
7. Розробити систему роботи спрямовану на формування правильної артикуляції звука [р].
8. Навести приклади дидактичних вправ спрямованих на закріплення словника.
9. Навести приклади дидактичних ігор та вправ зі словникової роботи.
10. Навести приклади дидактичних ігор спрямованих на формування граматичної правильності мовлення.
11. Навести приклади дидактичних вправ спрямованих на формування граматичної правильності мовлення.
12. Навести зразки дидактичних ігор з розвитку діалогічного мовлення дошкільників.
13. Навести зразки дидактичних вправ з розвитку діалогічного мовлення дошкільників.
14. Навести приклади дидактичних ігор на закріплення навичок розповідання.
15. Навести зразки дидактичних вправ на закріплення навичок розповідання.
16. Навести зразки дидактичних ігор за сюжетами літературних творів.
17. Розробити фрагмент тематичного заняття з розвитку звукової культури мовлення дошкільників.
18. Розробити фрагмент заняття спрямованого на збагачення словника дітей.
19. Розробити фрагмент заняття спрямованого на збагачення й уточнення словника дітей, ознайомлення з якостями та властивостями предметів.
20. Розробити фрагмент заняття спрямованого на формування слів-узагальнень та слів-понять.
21. Розробити фрагмент тематичного заняття зі словникової роботи для середньої групи. Тема: Наша Україна.
22. Розробити фрагмент тематичного заняття з формування граматичної правильності мовлення для дітей середньої групи.
23. Розробити фрагмент тематичного заняття з формування граматичної правильності мовлення для дітей старшої групи.
24. Розробити фрагмент заняття-бесіди для дітей старшої групи. Тема: Праця дорослих.
25. Розробити фрагмент заняття з розвитку монологічного мовлення дітей. Тема: опис предмета.
26. Розробити фрагмент т заняття з розвитку монологічного мовлення. Тема: розповідь за дидактичною картинкою.
27. Розробити фрагмент заняття з розвитку монологічного мовлення дітей. Тема: складання сюжетної розповіді.
28. Розробити фрагмент заняття з художньої літератури. Тема: Слухання казки.
29. Розробити фрагмент заняття з художньої літератури. Тема: Вивчення вірша.
30. Розробити фрагмент заняття з художньої літератури. Тема: Читання оповідання.
31. Розробити фрагмент заняття з розвитку звукового аналізу слова.
32. Розробити фрагмент заняття з навчання грамоти дошкільників.
33. Розробити фрагмент заняття з навчання письма дітей елементів букв.
34. Розробити фрагмент заняття з навчання письма дітей нової букви.

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумкова контрольна робота	Разом	Екзамен	Сума
Розділ/Змістовий модуль I. Методологічні та теоретичні основи розвитку мовлення дітей Теми 1–4			Розділ/Змістовий модуль II. Методика розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови Теми 1–4				Розділ/Змістовий модуль III. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей та мовленнєва підготовка дошкільників до школи Теми 1–4							
Оцінки на парах	Самостійна робота (практичні завдання)	Самостійна робота (теоретичні питання)	Оцінки на парах	Самостійна робота (практичні завдання)	Самостійна робота (теоретичні питання)	Конспект мовленнєвого заняття	Оцінки на парах	Самостійна робота	Конспект заняття з художнього читання					
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	60	40	100	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	незараховано
35-59	незадовільно	
1-34	незадовільно	

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Бенера В. С., Маліновська Н. В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. Навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації навчального

процесу для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 384 с.

3. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / за заг. ред. О. В. Низковської. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 256 с. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf

4. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 374 с.

5. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Київ : Видавничий дім «Слово», 2015. 704 с. URL: https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/1679/1/bogush_a_m_doshkil_na_lingvodidaktika_teoriya_i_metodika_nav.pdf

6. Богуш А. М., Гавриш Н. В., Саприкіна О. В. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

7. Богуш А. М., Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 304 с. URL: <https://refdb.ru/look/1770729-pall.html>

8. Богуш А. М., Маліновська Н. В. Методика розвитку мовлення і навчання рідної мови дітей раннього віку: навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2016. 392 с.

9. Богуш А. М., Маліновська Н. В. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку. Підручник. Київ : Слово, 2021. 336 с.

10. Богуш А. М., Маліновська Н. В. Перші кроки грамоти: передшкільний вік: навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 424 с.

11. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Підручник. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 304 с.

12. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк ; авт. кол. Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна [та ін.] ; наук. ред. Г. В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1jJTnEattNDThBkFCSlolt6fqptGPaTBn/view>

13. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія / Упорядник Богуш А. М. Частина I та II. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2005. 720 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/409473.pdf

14. Калмикова Л. О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностично-розвивальний комплекс : навч.-метод. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2016. 384 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0058714.pdf>

15. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник» Тернопіль: Мандрівець, 2023. 210 с. URL: <http://surl.li/oiplqq>

16. Кахаєва Л. Є., Кузнєцова Л. О. Мовленнєвий розвиток старших дошкільників. Харків : Вид. група «Основа», 2014. 143 с.

17. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку / А. Богуш, Н. Маліновська. Підручник для учнів педагогічних коледжів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Київ: Видавничий дім «Слово», 2021. 336 с.

18. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Волощук В. О., 2017. 163 с.

19. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2017. 80 с. URL: https://vstart.com.ua/files/programa_vpevnenii_start_2017.pdf

20. Словник-довідник з української лінгводидактики : [навч. посібн.] / Кол. авторів за ред. М. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.

21. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова та ін.; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programma-ya-y-sviti.pdf>

Допоміжна

1. Богуш А. М. Готуємо руку дитини до письма. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 108 с.
2. Ванжа К. В., Наумова О. В. Від звука до букви. Гурткова робота. Старший дошкільний вік. Харків: Вид-во «Ранок», 2014. 112 с.
3. Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку: навчально-методичний посібник / Гавриш Н. В., Васильєва С. А., Рагозіна В. В.; за заг. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький: Імекс-ЛДТ, 2021. 158 с. URL: <http://surl.li/mbnvvm>
Гавриш Н. В. Мовлення дитини. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Дошкільне виховання. 2021. № 3. С. 3–8. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/05/11/Dv_2021-03-Gavrish.pdf
4. Гавриш Н. В., Бадер С. О., Стаєнна О. О. Казкові стежиночки. Знайомимо дітей середнього дошкільного віку з художнім словом. Київ: Генеза, 2017. 20 картин + метод.рек.72 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/21857/1/Staenna_O_KS2.pdf
5. Гавриш Н., Безсонова О. Організація роботи груп раннього віку: проблеми та шляхи їх розв'язання. Дошкільне виховання. 2020. № 5. С. 3–7.
6. Дитячий садок-школа: актуальні проблеми наступності : [монографія] / Н. В. Лисенко, І. М. Шоробура, Л. С. Пісоцька [та ін.]; за ред. проф. Н. Лисенко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 472 с.
7. Ємець А. А., Коваленко О. М. Навчаємо дошкільників переказувати. Харків: Вид. група «Основа», 2018. 144 с.
8. Запрошуємо до розмови. Розповідання за сюжетними картинами:: навч.-метод. комплект для дітей старш. дошк віку: метод. посібн. та 16 картин / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. Київ: Генеза, 2014.
9. Кондратенко Р. В., Олійник В. Ф., Онищенко В. Ф. Діагностичний супровід розвитку та виховання старших дошкільників: навчально-методичний посібник / За заг. ред. В. Ф. Олійник. Кривий Ріг КПП, 2015. 224 с.
10. Маргітич М. Я. Методика розвитку мовлення і навчання дітей дошкільного віку української мови. 127 с. [Електронний ресурс]. URL: <https://genius-ja.uz.ua/images/files/-pdf>
11. Навчання дітей дошкільного віку рідної мови : навчальний посібник / уклад. Л. В. Іщенко. Умань: ПП «Жовтий», 2013. 138 с. URL: <http://surl.li/dbpzim>
12. Рібцун Ю. В. Сходінками правильного мовлення: навч.-методич. посібн. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 240 с.
13. Розповідаємо разом. Навчання молодших дошкільників розповіді за змістом сюжетних картин: навч.-метод. комплект. / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. Київ: Генеза, 2017.
14. Розумне виховання сучасних дошкільнят. Методичний посібник / Н. Гавриш, О. Брежнева, І. Кіндрат, О. Рейпольська; за заг. редакцією О. Брежневої. Київ:: Видавничий Дім «Слово», 2015. 176 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/12534/1/N_V_Gavrush_Rozymne_vuhovanie_suchasnuch_doshkilniat.pdf
15. Тур Л. В. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільників Харків : Видавнича група «Основа», 2016. 160 с.
16. Шалімова Л. Л. Вивчаємо українську мову. Молодший дошкільний вік Харків: Вид-во «Ранок», 2014. 176 с.
17. Шалімова Л. Л. Вивчаємо українську мову. Середній дошкільний вік. Харків: Вид-во «Ранок», 2014. 176 с.
18. Шалімова Л. Л. Вивчаємо українську мову. Старший дошкільний вік. Харків: Вид-во «Ранок», 2015. 272 с.
19. Шевцова О. А. Цікава граматики. Пізнавально-ігорні комплекси з навчання грамоти. Харків :

Вид. група «Основа», 2016. 192 с.

20. Шевцова О. А. Я пізнаю світ грамоти. 5-6 років. Робочий зошит. Харків : Вид. група «Основа», 2015. 40 с.

5.2. Методичне забезпечення

1. Бенера В. Є., Маліновська Н. В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. Навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 384 с.

2. Горська О. О., Кіндей Л. Г. Реалізація принципу наступності в мовленнєвому розвитку здобувачів дошкільної та початкової освіти в умовах обмеженого спілкування. *Сучасна освіта в Україні: особливості розвитку в умовах воєнного стану та повоєнні перспективи*: колективна монографія [електронне видання] / за заг. редакцією проф. Я. В. Галети; наук. ред. проф. Т. Я. Довга. Дніпро: Середняк Т. К., 2024. С. 156–197.

3. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія / Упорядник Богуш А. М. Частина I та II. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2005. 720 с.

5.3. Інформаційні ресурси (перелік інформаційних ресурсів)

1. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/programi-rozvitku-ditey>

2.

3.

4.

5. Бібліотека Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка. URL: <https://cusu.edu.ua/ua/library-cusu>

6. Національна бібліотека України ім. І. І. Вернадського. URL: www.nbu.gov.ua

7. Каталог журналу «Дошкільне виховання». URL: https://journals.ua/prof/doshkilne_vyhovannya/

8. Каталог журналу «Палітра педагога». URL: https://journals.ua/prof/palitra_pedagoga/

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка».